

แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีศึกษา
ราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น
The Guidelines for Risk Administration and Management in School Underpinning
Thailand Education 4.0 - A Case of Acting School Director of Ban Long-Or School
under Mae Soon Sub-district Administrative Organization

ภักดี ฤทธิโชติ

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหลัก อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ เวชชะ

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0กรณีศึกษา ราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอ แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีศึกษาราชการแทน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น โดยมีกรอบประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการบริหารความเสี่ยงของ COSO (the Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) แบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการ ด้านการเงิน และด้าน กฎหมาย โดยใช้แบบสอบถามการระดมความคิด (Brainstorm) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จ รูปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปความเรียง ซึ่งมีผลการศึกษาดังนี้

สภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงโรงเรียนบ้านล้องอ้อ ในปัจจุบันมีระดับคุณภาพการบริหาร ความเสี่ยง อยู่ในระดับปานกลางมีโอกาสเกิดความเสี่ยงและเกิดผลกระทบต่อบุคลากรควรได้รับการแก้ไข ปัจจัย สำคัญที่มีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยงกรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน ล้องอ้อ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความสามารถของบุคลากร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณธรรมจริยธรรมของ บุคลากร งบประมาณ การบริหารและการจัดการ ทัศนคติของผู้บริหาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการสื่อสาร ความมุ่งมั่นของบุคลากร การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม และนโยบายของต้นสังกัด ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มี

ผลมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการเป็นทั้งปัจจัยจุดรั้งและปัจจัยสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง ซึ่งรวมอยู่ในปัจจัยพื้นฐานของการบริหารและการจัดการ

ภาพอนาคตการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 โรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เน้นภาพอนาคตตามการบริหารและการจัดการความเสี่ยงของโรงเรียนบ้านล้องอ้อ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการ ด้านการเงิน และด้านกฎหมาย ให้สอดคล้องกับความต้องการ บริบทของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 บนพื้นฐานความเป็นไปได้ขององค์กร

แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กรอบแนวคิดการบริหารจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย กระบวนการบริหารและการจัดการ ความเสี่ยง วิธีการ/ขั้นตอนการบริหารและการจัดการความเสี่ยง และปัจจัยส่งเสริมการบริหารและการจัดการความเสี่ยง 2) แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย ความเสี่ยงที่ควรยอมรับ ความเสี่ยงที่ควรลดหรือควบคุม และความเสี่ยงที่ควรถ่ายโอนหรือกระจาย

Abstract

The purpose of this study was to propose the guidelines for risk administration and management in school underpinning Thailand Education 4.0 - a case of acting school director of Ban Long-Or School under Mae Soon Sub-district Administrative Organization. The framework for this study employed COSO (the Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) covering 4 aspects i.e. strategic, operational, financial, and compliance. The research instruments were brainstorming and focus-group discussion. The data was calculated for mean and standard deviation while interview data was analyzed by content analysis and reported in narrative format. The results showed that:

The risk administration and management of Ban Long-Or, at present, was rated at the moderate level which showed the risk tendency affecting the organization that required remedy. The factors affecting risk administration and management – a case of acting school director of Ban Long-Or School covering 4 aspects i.e. knowledge and competency of personnel, administrator leadership, morality and ethics of personnel, budget, administration and management, administrator vision, information technology, communication system, determination of personnel, participation and teamwork, policy of affiliated organization. These were considered influential promoting and depromoting factors affecting the risk management which were inclusive in the foundation factors for administration and management.

The future scenario of risk administration and management underpinning Thailand Education 4.0 of Ban Long-Or School under Mae Soon Sub-district Administrative Organization covered strategic, operational, financial and compliance based on possibility of organization.

The risk administration and management guidelines for Ban Long-Or School under Mae Soon Sub-district Administrative Organization for Thailand Education 4.0 involved 2 components i.e. 1) Risk management framework underlying Education 4.0 consisted of risk management process, methods/procedures in risk management, and factors promoting risk administration and management. 2) The risk administration and management guidelines underlying Education 4.0 consisted of risk acceptance, risk reduction and risk sharing.

บทนำ

โรงเรียนบ้านลืออ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เป็นหนึ่งในหลายๆ โรงเรียนที่ขาดผู้บริหาร โดยตำแหน่ง ปัจจุบันมีครูรักษาราชการแทนผู้อำนวยการ ซึ่งการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนใช้ระยะเวลาไม่นานในการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความเสี่ยง (Risk) ต่อการบริหารและจัดการสถานศึกษา และปัจจุบันมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เนื่องจากคุณครูรักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษาในปัจจุบันได้ดำเนินการยื่นเรื่องขอย้าย ทำให้การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขาดความต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร และที่สำคัญส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้เรียน ซึ่งจากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET (Ordinary National Educational Test) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปรากฏว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และคะแนน NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็ต่ำกว่าเกณฑ์เช่นกัน อีกทั้งปัญหาด้านการบริหารและการจัดการโครงการต่างๆ ที่เกิดปัญหา และข้อผิดพลาด ซึ่งในสถานการณ์ยุคการศึกษา 4.0 นี้โรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการบริหารและการจัดการสถานศึกษา พัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ก้าวหน้าทันยุคสมัยตามนโยบายการศึกษา 4.0 มีการบริหารและการจัดการสถานศึกษาอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อเสนอแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลืออ้อ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการบริหารและการจัดการสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 4.0 เป็นสิ่งจำเป็นต่อสถานศึกษาต่างๆ ต้องให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการจัดการศึกษาและทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเสนอแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น

ประโยชน์ของการศึกษา

ด้านองค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบสภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น และองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่นที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0

ด้านการนำไปใช้

องค์ความรู้ที่จากผลวิจัยครั้งนี้นำไปเป็นองค์ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรนำไปกำหนดทิศทางการพัฒนาการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่นที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 ที่มีคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

1. แนวคิดของการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนี้ 1.1) ความหมายและความสำคัญของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา 1.2) แนวคิดและทฤษฎีการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา 1.3) กระบวนการทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา
2. เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง
3. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารและการจัดการความเสี่ยงกรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน
4. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 ได้แก่ ทักษะทางการบริหารในยุค 4.0 การพัฒนาและหลักการพัฒนาการบริหารจัดการ ประเภทของสภาพแวดล้อมของการบริหารการพัฒนา การพัฒนาการบริหารจัดการ และองค์ประกอบของการบริหารการพัฒนา การพัฒนาการบริหารจัดการ
5. แนวคิดและทฤษฎีแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง
6. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านล้องอ้อ

ด้านแหล่งข้อมูล

1. การศึกษาสภาพของการบริหารและจัดการความเสี่ยง กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการ
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยเป็นบุคลากรโรงเรียนบ้านลืออ่าง ได้แก่
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)
โรงเรียนบ้านลืออ่าง รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายงานผลการประเมิน
คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT : National Test) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน
(Reading Test : RT)
2. การศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญใดที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและจัดการความเสี่ยงสถานศึกษากรณี
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยเป็นบุคลากรโรงเรียนบ้านลืออ่าง ได้แก่
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)
โรงเรียนบ้านลืออ่าง รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) รายงานผลการประเมิน
คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT : National Test) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน
(Reading Test : RT)
3. การศึกษาภาพอนาคตของการบริหารและจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา
4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยเป็นบุคลากร
โรงเรียนบ้านลืออ่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การศึกษา
เอกสารกระบวนการบริหารความเสี่ยงจากนักวิชาการศึกษา
4. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการ
แทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลืออ่าง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้มีส่วนร่วมการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 8
คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จาก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ในโรงเรียนบ้านลืออ่าง จำนวน 4 คน ผู้วิจัยได้ทำ
การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีแนวทางการบริหาร
และการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 จากตำรา และงานวิจัยต่างๆ

ด้านพื้นที่วิจัย

โรงเรียนบ้านลืออ่าง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านเวลา ระยะเวลา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม 2563

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย (Research Design) และกำหนดวิธีการวิจัย Research Methodology เพื่อตอบคำถามการวิจัย Research Question แบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ และเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ

การวิจัยระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Explanatory Sequential Design) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามลำดับ

1. สภาพของการบริหารและการจัดการความเสี่ยง กรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert เรื่อง สภาพของการบริหารและการจัดการความเสี่ยง กรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ

1.2 กลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคลากรโรงเรียนบ้านล้องอ้อ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 20 คน รวม 21 คน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ต่อผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านล้องอ้อ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 21 ชุด ไปแจกบุคลากรโรงเรียนบ้านล้องอ้อ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. เหตุปัจจัยสำคัญใดบ้างที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษากรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การระดมความคิด (Brainstorm) เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา

2.2 ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ เป็นบุคลากรโรงเรียนบ้านล้องอ้อ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 20 คน รวม 21 คน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาข้อมูลจากบันทึกสรุปผลแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีศึกษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยดำเนินการระดมความคิด (Brainstorm) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอน 2 ตอน ดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะวิจัย (IOC : Index of consistency)

2) การระดมความคิด (Brainstorm) ดังนี้ 1) วิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบเรียงตามประเด็นข้อคำถาม 2) สรุปเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง 3) ตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของบันทึกการระดมความคิด (Brainstorm) เพื่อนำไปเสนอใช้

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0

การวิจัยระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ตามลำดับ เพื่อหาคำตอบจากคำถามการวิจัย

1. ภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ควรเป็นอย่างไร

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การระดมความคิด (Brainstorm) เพื่อศึกษาภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา

1.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสารแผนบริหารจัดการสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และรายงานสรุปโครงการ/กิจกรรมโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลตลอดจนหลักการสร้างข้อคำถามในการระดมความคิด (Brainstorm) และวิธีการสำหรับการวิจัย เพื่อกำหนดรูปแบบของเครื่องมือ 3) สร้างประเด็นข้อคำถามการระดมความคิด คู่มือการระดมความคิด (Brainstorm) และแบบบันทึกการระดมความคิด (Brainstorm) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 ผู้ให้ข้อมูล เป็นบุคลากรโรงเรียนบ้านล้องอ้อ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 20 คน รวม 21 คน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้กระบวนการระดมความคิดเกี่ยวกับข้อเหตุปัจจัยสำคัญใดที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เป็นอย่างไร

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประเด็นข้อคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีลักษณะเป็นการสนทนาตามกรอบของแนวคิดการวิจัยในความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างของประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ให้ครอบคลุมขอบเขตและโครงสร้างที่กำหนดไว้ 2) สร้างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ตามขอบเขตและโครงสร้างที่กำหนดไว้

1.3 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินการบริหารจัดการสถานศึกษากรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 จำนวน 8 คนโดยเลือกแบบเจาะ (Purposive Sampling)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดย 1) ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการศึกษาสภาพ และเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการยกร่างแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น 2) ยกร่างแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง 3) การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) ร่วมกันสรุปผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 5) ผู้วิจัยนำข้อมูลสำคัญที่ได้จากประเด็นข้อคำถามสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพ และเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ผลการศึกษาสรุปตามประเด็นข้อคำถาม 4 หัวข้อ ดังนี้

1.1 ด้านกลยุทธ์

สภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (โอกาสที่จะเกิด : Likelihood) ที่มีแนวโน้มเป็นปัญหา ได้แก่ 1) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผล การนำกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติตามปฏิทินงานที่กำหนดไว้ 2) สถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์

ให้บุคลากร ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ 3) สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินงาน ตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผน กลยุทธ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (ผลกระทบ : Impact) ได้แก่

1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามประเมินผลการทำงานนำกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติ 2) การจัดทำรายงาน การติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ให้บุคลากรผู้บริหารและคณะกรรมการศึกษารับทราบ 3) การกำหนดแนวทาง ในการดำเนินงานของโรงเรียนพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในกำหนดกลยุทธ์และการจัดทำ แผนพัฒนาสถานศึกษา

1.2 ด้านปฏิบัติการ

สภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (โอกาสที่จะเกิด : Likelihood) ที่มีแนวโน้มเป็น ปัญหา ได้แก่ 1) สถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อ นำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน 2) ประชุมบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและ ประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา 3) สถานศึกษามีการนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ของบุคลากรและครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (ผลกระทบ : Impact) ได้แก่

1) การสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การวางแผนงานการรวบรวม ข้อมูลกำกับติดตามนิเทศ 3) การวางแผนงานออกแบบโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการเงิน

สภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (โอกาสที่จะเกิด : Likelihood) ที่มีแนวโน้มเป็น ปัญหา ได้แก่ 1) สถานศึกษาพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานการเงินตลอดเวลา 2) สถานศึกษามีหลักฐานการเบิกจ่ายการใช้จ่ายเงินยืม การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์และมีการทำทะเบียนอย่าง ถูกต้อง 3) สถานศึกษามีการจัดทำบัญชีการเงินใบเสร็จรับเงินถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (ผลกระทบ : Impact) ได้แก่

1) การจัดทำบัญชีการเงินใบเสร็จรับเงินถูกต้องและเป็นปัจจุบัน 2) หลักฐานการเบิกจ่าย การใช้เงินยืม การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์และมีการทำทะเบียนอย่างถูกต้อง 3) ผู้บริหารและบุคลากรควรให้ความสำคัญและดำเนินงาน อย่างรัดกุม มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

1.4 ด้านกฎหมาย

สภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (โอกาสที่จะเกิด : Likelihood) ที่มีแนวโน้มเป็น ปัญหา ได้แก่ 1) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย 2) มีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้อง 3) ปฐมนิเทศครูและบุคลากรของ สถานศึกษาใหม่เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยง (ผลกระทบ : Impact) ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ 2) การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานด้านการเงิน

2. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0

2.1 ภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น จากการระดมความคิดของผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนบ้านล่องอ้อ ดังนี้

1) ด้านกลยุทธ์ มีภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 1.1) โรงเรียนมีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 1.2) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล 1.3) โรงเรียนมีนโยบายองค์การที่ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านปฏิบัติการ มีภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 2.1) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น 2.2) ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ 2.3) โรงเรียนมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน

3) ด้านการเงิน มีภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 3.1) โรงเรียนมีการวางแผนงบประมาณอย่างครอบคลุม 3.2) โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 3.3) โรงเรียนมีการจัดทำงบประมาณใช้จ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง

4) ด้านกฎหมาย มีภาพอนาคตของการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4.1) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 4.2) ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติต่างๆ อย่างเคร่งครัด

2.2 แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้ มีองค์ประกอบของแนวทางการบริหารและการจัดการจำนวน 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1) กรอบคิดการบริหารและการจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ประกอบด้วย 1.1) กระบวนการบริหารและการจัดการความเสี่ยง 1.2) วิธีการ/ขั้นตอนการบริหารและการจัดการความเสี่ยง 1.3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารและการจัดการความเสี่ยง จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการ ด้านการเงินและด้านกฎหมาย

2) แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ประกอบด้วย

2.1) ความเสี่ยงที่ควรยอมรับ (Take) ได้แก่ ประเด็นสถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานในสถานศึกษาเพื่อกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ประเด็นการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการสนับสนุนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ประเด็นสถานศึกษามีการบริหารงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ เป็นต้น

2.2) ความเสี่ยงที่ควรลดหรือควบคุม (Treat) ได้แก่ ประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงินบัญชี ด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น

2.3) ความเสี่ยงที่ควรถ่ายโอนหรือกระจาย (Transfer) ได้แก่ ประเด็นสถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง โดยการถ่ายโอนหรือกระจายงานไปยังกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เพื่อเสนอเข้าที่ประชุมและบรรจุในวาระข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพ และเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล่องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการความเสี่ยงฯ ได้แก่

ความรู้ความสามารถของบุคลากร ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุน หรือปัจจัยอุดหนุนก็ได้ หากบุคลากรมีความรู้ความสามารถจะเป็นผลดีแก่การบริหารงานและการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับปรัชญา ถนนมเวช รวีวรรณ ชินะตระกูล และกฤษ สิ้นชนะกุล (2560 : 265-274) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมถึงปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยง ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงและองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงองค์กรของ COSO

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุน หรือปัจจัยอุดหนุนก็ได้ จัดเป็นปัจจัยสนับสนุน โดยเฉพาะกรณีรักษาราชการแทน ที่จำเป็นจะต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง เพื่อป้องกันความเสี่ยง สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2557 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวถึงปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อความเสี่ยงต่อโอกาสและความรุนแรงของการเกิดความเสี่ยง โดยระบุถึงความสามารถของฝ่ายบริหาร ว่ากิจกรรมใดมีผู้บริหารที่หย่อนความสามารถโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการบริหารก็จะมามากในที่นี้ รวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารก็จะก่อให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารงานได้

คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรและผู้บริหาร จัดเป็นปัจจัยสนับสนุน สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (<http://www.vru.ac.th/link-information/Risk57.pdf>, 2557) ที่กล่าวถึงปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อความเสี่ยงต่อโอกาสและความรุนแรงของการเกิดความเสี่ยง โดยระบุถึงการทุจริตทางการบริหารว่าเป็นความเสี่ยงที่มีอันตรายอย่างยิ่ง เพราะเกิดขึ้นได้จากการกระทำที่ขาดความซื่อตรงต่อหน้าที่ทำให้มูลค่าความเสียหายมีสูงส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร หากมีการปล่อยปละละเลยจะกลายเป็นผลเสียก่อให้เกิดความเสี่ยงกลายเป็นปัจจัยฉุดรั้ง ตรงกันข้ามหากบุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันติดตามคอยสอดส่อง อาศัยการมีส่วนร่วม และความโปร่งใส จะช่วยลดระดับความเสี่ยงช่วยลดโอกาสการเกิดความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน

งบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญ หากมีงบประมาณที่ชัดเจนและเพียงพอต่อการบริหารงานจะเป็นผลดีแก่การบริหารงานและการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545 : 1) ได้กล่าวว่า การจัดการเป็นเรื่องของการผสมผสานหรือบูรณาการทรัพยากรการจัดการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และเวลา (Time) เงิน หรืองบประมาณเป็นปัจจัยหลักในการบริหารงาน รวมถึงการบริหารความเสี่ยง

การบริหารและการจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญ หากมีการบริหารและการจัดการที่ดีจะเป็นผลดีแก่การบริหารงานและการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับ จริยา แม้นญาติ (2557 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารและการจัดการองค์กร หากมีการบริหารและการจัดการที่ดี จะส่งผลให้เกิดเป็นปัจจัยสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงขององค์กร หากการบริหารและการจัดการไม่ดี จะส่งผลให้เกิดเป็นปัจจัยฉุดรั้งการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร จัดเป็นปัจจัยสนับสนุน โดยเฉพาะกรณีรักษาราชการแทน ที่จำเป็นจะต้องอาศัยวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2543 : 1 – 4) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยเหตุปัจจัยองค์รวมมาผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียว ประสานสัมพันธ์ให้พลังผลักดันการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง เหตุปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญ หากองค์กรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดี จะเป็นผลดีแก่การบริหารงานและการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับ ประเมษฐ์ โมลี (2552 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า เหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ คือ เหตุปัจจัยด้านความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 1) ความเสี่ยงสถานศึกษา ต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และประเทศ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2) นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน การปฏิบัติงาน มีการจัดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน และมีการพัฒนา Software เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนใช้วิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้และการบริหารงาน

ระบบการสื่อสาร เป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารงานเป็นทั้งปัจจัยและทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารการจัดการองค์กร สอดคล้องกับ เมธา สุวรรณสาม (<https://bit.ly/2vXoeoL>, 2552) ที่ว่า ปัจจัยที่ 5

การสื่อสารที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ โดยวัตถุประสงค์ของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมั่นใจได้ว่าผู้บริหารได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ถูกต้องและทันเวลา จัดการกับความเสี่ยงตามลำดับได้ทันทั่วทั้ง และติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการบริหารองค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด

ความมุ่งมั่นของบุคลากร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยด้านบุคลากรที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงสถานศึกษา หากบุคลากรขาดความมุ่งมั่นจะส่งผลให้กลายเป็นปัจจัยฉุดรั้ง เนื่องจากประสิทธิภาพของงานจะลดลง สอดคล้องกับ กษมาพร ทองเอื้อ (2555 : 51 – 57) ได้กล่าวว่า เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการโรงเรียน ไว้ 4 ข้อ ได้แก่ ลักษณะของบุคลากร 1) การมีความมุ่งมั่นจริงใจต่อ ความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน 2) บุคลากรได้รับรู้เป้าหมายของโรงเรียนอย่างถูกต้องและตรงกัน 3) บุคลากรได้รับรู้บทบาทหน้าที่และเป้าหมายในงานที่ตนรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันจะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ประเมษฐ์ โมลี (2552 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า เหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนอัจฉริยะ ต้องมีระบบการบริหารและการจัดการที่เน้นคุณภาพและมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานเป็นทีม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

นโยบายของต้นสังกัด ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการชี้นำและเป็นกรอบในการวางแผนงานโดยเฉพาะด้านกลยุทธ์ ถือเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรทราบว่าทำอะไรและใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง เป็นเสมือนเข็มทิศและหางเสือที่ช่วยในการบริหารงานให้ดำเนินงานไปถูกทิศทาง

2. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงสถานศึกษา กรณีรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0

ประเด็นความเสี่ยงที่มีการตอบสนองอยู่ในระดับควรลดหรือควบคุม ได้แก่ ประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน การเงินบัญชี ด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ สอดคล้องกับปรีษฐา ถนอมเวช รวีวรรณ ชินะตระกูล และภฤช สีนระกุล (2560 : 265-274) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงและองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงองค์กรของ COSO ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ควรลดและควบคุมโอกาสการเกิดและระดับความรุนแรงโดยแจ้งความประสงค์ขออนุญาตบุคลากรเข้ารับการอบรมในเรื่องต่างๆ ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่นรับทราบโดยผ่านทางผู้บริหารโรงเรียน ประเด็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวางแผนนิเทศติดตามการปฏิบัติงานควรดำเนินการให้มีการจัดโครงการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และเป็นปัจจุบัน ประเด็นการจัดทำบัญชีการเงินใบเสร็จให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมถึงหลักฐานการเบิกจ่ายการใช้เงินยืม การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ การจัดทำทะเบียนอย่างถูกต้อง

ประเด็นความเสี่ยงที่มีการตอบสนองความเสี่ยงอยู่ในระดับการถ่ายโอนหรือกระจาย ได้แก่ ประเด็นสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมให้

บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ สอดคล้องกับปรัชญา ทัศนคติ วิถีวรรณ ชินะตระกูล และกฤษ สันธนะกุล (2560 : 265-274) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมถึงปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยง ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงและองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงองค์กรของ COSO

ประเด็นความเสี่ยงที่มีการตอบสนองความเสี่ยงอยู่ในระดับการหยุดหรือการหลีกเลี่ยง โดยอาศัยการศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการความเสี่ยง โรงเรียนบ้านล้องอ้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น และวิเคราะห์ปัจจัย พบว่าไม่พบประเด็น ที่ควรตอบสนองความเสี่ยงอยู่ในระดับการหยุดหรือการหลีกเลี่ยง เนื่องจากการดำเนินงานและโครงการต่างๆ มาจากการระดมความคิด กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ และวางแผนดำเนินกลยุทธ์ จัดทำโครงการและกิจกรรมรองรับ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

โรงเรียนต้องอาศัยการบริหารและการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อระดมความคิดในการบริหารและจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดให้มีโครงการการบริหารความเสี่ยง ติดตามประเมินผลแผนกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน ปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอยู่เสมอ ประเมินความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น สร้างความรู้สึกร่วมในการมีส่วนร่วมในการบริหารความเสี่ยง จัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงเพิ่มเติมจากองค์กรต่างๆ หรือนักบริหารความเสี่ยงคนอื่น กำหนดนโยบายว่าจะทำการบริหารความเสี่ยงเพื่ออะไร มีใครรับผิดชอบมีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพื่อช่วยลดความสูญเสียซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานต่างๆ คณะครู และฝ่ายบริหารต้องทำการศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงให้เข้าใจ และให้ความสำคัญ จัดอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติตาม คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2) ระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการความเสี่ยง และ 5) การติดตามตรวจสอบความเสี่ยง รวมทั้งการสอดแทรกการบริหารที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กร อันประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม (The Rule of Law) 2) หลักคุณธรรม (Morality) 3) หลักความโปร่งใส (Accountability) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) และ 6) หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับการศึกษา 4.0 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น เพื่อขยายผลการศึกษา และนำข้อมูลมาศึกษาปรับใช้กับโรงเรียนบ้านล้องอ้อ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการดำเนินงานการบริหารและจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2543). *แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กษมาพร ทองเอื้อ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากล*. (ปริญญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.
- จริยา แม้นญาติ. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- ปรเมษฐ์ โมลี. (2552). *วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ปรีชญา ถนอมเวช, รวีวรรณ ชินะตระกูล และกฤษ สิ้นชนะกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 8(2), 265-274.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2557). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563, จาก <http://www.vru.ac.th/link-information/Risk57.pdf>.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). *การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยฯ.
- เมธา สุวรรณสาม. (2552). *แนวทาง/กรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กร*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2563. จาก <https://bit.ly/2vXoeoL>.